

Ліквідація екологічної експертизи – загроза довкіллю

Влітку 2010 року Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України розпочало підготовку проекту Закону України «Про вдосконалення дозвільної системи у будівництві», який передбачав істотні зміни щодо правил містобудування.

Докладно аналізуючи цей проект, експерти ВЕЛ зрозуміли, що наслідками його прийняття стане цілковита зміна не лише дозвільної системи у будівництві, а й брутальне ігнорування, іноді навіть скасування прав громадян, передбачених чинними нормативно-правовими актами, обмеження функцій органів влади, що контролюють дотримання екологічних норм у будівництві, положень, пов'язаних з імовірним виникненням надзвичайних ситуацій та охороною праці, санітарно-епідеміологічної складової тощо.

Міністерство, яке мало б турбуватися про регіональний розвиток, цим проектом обмежує права місцевих громад щодо їхнього впливу на вирішення питань, життєво важливих для населених пунктів.

Цей закон дає можливість забудовнику ігнорувати екологічну експертизу своїх проектів на будівництво і реконструкцію підприємств та інших об'єктів, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища.

Новий Закон суперечить міжнародним зобов'язанням України в частині доступу громадськості до інформації і можливості впливу на прийняття управлінських рішень.

Відповідно до ч. 4 Організаційної конвенції «Кожна зі сторін забезпечує участь громадськості вже на ранньому етапі, коли відкриті всі можливості для вивчення різних варіантів і коли участь громадськості може бути найефективнішою». Частини 4–10 ст. 6 цієї Конвенції регламентують порядок участі громадськості у процедурі оцінки впливу на навколишнє природне середовище.

Новий Закон скасовує положення законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» і «Про екологічну експертизу» стосовно обов'язковості екологічної експертизи у процесі інвестиційної, господарської та іншої діяльності, яка впливає чи може вплинути на стан довкілля. Новий Закон вилучає з переліку об'єктів екологічної експертизи інвестиційні проекти, техніко-економічні обґрунтування і розрахунки, проекти і робочі проекти на будівництво нових і розширення або реконструкцію діючих об'єктів, технічне переобладнання підприємств.

Прийняття проекту Закону України «Щодо регулювання містобудівної діяльності» (реєстраційний №7418) у частині вилучення механізму екологічної експертизи, у тому числі державної екологічної експертизи, передпроектної і проектної документації у будівельній діяльності суперечить міжнародним договорам, зокрема Закону України від 19 березня 1999 року №534-XIV про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у трансграничному контексті.

Новий Закон вилучає зі ст. 8 Закону України «Про інвестиційну діяльність» вимогу позитивного комплексного висновку державної експертизи стосовно дотримання в інвестиційних програмах і проектах будівництва чинних нормативів з питань санітарного та епідемічного благополуччя населення, екологічної безпеки, охорони праці, енергозбереження, пожежної безпеки, міцності, надійності будинків та споруд, а також архітектурні вимоги. Таким чином, новий Закон дає можливість реалізувати в Україні екологічно небезпечні проекти під виглядом інвестицій, що може призвести до погіршення екологічної ситуації і здоров'я українців.

Важливо зазначити, що вже зараз громадські природоохоронні організації з тривогою констатують в усіх регіонах України справжню навалу «зарубіжних інвестицій» у вигляді застарілих виробництв і технологій, які завозять в Україну і планують для будівництва

Серйозну занепокоєність викликають зміни до Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку». Зокрема, зі ст. 40 вилучаються як об'єкти екологічної експертизи техніко-економічне обґрунтування і проекти будівництва, реконструкції, зняття з експлуатації ядерних об'єктів. Такі законодавчі новації можуть призвести до непередбачуваних техногенних катастроф.

Новий Закон суперечить також зобов'язанням України у рамках Порядку денного Асоціації (ПДА) з Європейським Союзом. Зокрема, у розділі «Навколишнє природне середовище» Сторони мають співробітничати у сфері підготовки до імплементації актів *acquis* ЕС, включаючи Директиви про оцінку впливу проектів і планів на навколишнє природне середовище (ОВОС) – Директиву ОВОС 85/337/ЕС з подальшим доповненням і Директиву про участь громадськості в ОВОС 2003/35/ЕС. Україна взяла на себе зобов'язання продовжити розроблення українського законодавства, стратегії і планів у галузі навколишнього природного середовища, включаючи стратегічну оцінку, доступ до інформації і участь громадськості.

Такі й подібні зміни було запропоновано аж до 17 законів, які замовники й розробники вирішили «удосконалити».

Всеукраїнська екологічна ліга (ВЕЛ) звернулася до Кабінету Міністрів України з вимогою не розглядати цей законопроект, який прямо порушує гарантовані Конституцією України права громадян та органів місцевого самоврядування, і не виносити його на розгляд Верховної Ради. Натомість Кабінет Міністрів, не враховуючи зауважень громадськості, порушуючи процедуру громадських обговорень, що передбачені українським законодавством, все ж таки вніс законопроект на розгляд Верховної Ради.

ВЕЛ та інші громадські екологічні організації, продовжуючи боротьбу, наполягали на внесенні змін до цього законопроекту і закликали депутатів Верховної Ради не ухвалювати проект.

Але, попри всі конструктивні аргументи фахівців і громадськості, відсутність погодження Міністерства охорони навколишнього природного середовища, Верховна Рада України 13 січня 2011 року прийняла Закон

України «Про регулювання містобудівної діяльності» як такий, що не потребує проведення консультацій з громадськістю,

ВЕЛ та інші громадські організації звернулися до Президента України з вимогою ветоуати цей Закон, тому що він руйнує українське природоохоронне законодавство і порушує міжнародні зобов'язання у галузі громадянських прав та захисту довкілля. 17 січня з ініціативи ВЕЛ була проведена громадська акція природоохоронних організацій біля Адміністрації Президента України з вимогою ветоуати закон «Про регулювання містобудівної діяльності» (№ 7418), прийнятий Верховною Радою України.

Під час пікетування учасники акції збирали підписи на підтримку вето, які пізніше було передано до Адміністрації Президента.

Крім того, протягом десяти днів до Адміністрації Президента надсилали підписні листи, телеграми, факси та окремі звернення десятки громадських осередків з різних куточків нашої держави, а також велика кількість небайдужих громадян. У цих зверненнях висловлено тривогу щодо змісту нового Закону і тієї поспішності, з якою його приймали.

На вимогу громадськості Президент ветоуав Закон, але частково, запропонувавши поправки лише до кількох статей, які суперечать Конституції або категорично не сприймаються громадськістю, однак такі поправки не стосуються самої ідеології Закону. Негативні наслідки дії Закону на стан довкілля і культурну спадщину країни не зменшаться.

ВЕЛ звернулася до Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи з пропозицією провести комітетські слухання щодо Закону «Про регулювання містобудівної діяльності». На своєму засіданні 16 лютого 2011 року Комітет, зваживши на численні недоліки Закону, ухвалив рішення про необхідність скасування результатів голосування за нього в цілому та відкриття процедури його повторного розгляду у Парламенті. Але це рішення Парламент проігнорував і 17 лютого 2011 року прийняв Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» з пропозиціями Президента України, який раніше заветував зазначений закон як такий, що прямо порушує гарантовані Конституцією України права громадян та органів місцевого самоврядування.

На думку експертів Всеукраїнської екологічної ліги, з прийняттям закону «Про регулювання містобудівної діяльності» виникне ситуація, коли Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України самостійно встановлюватиме для себе правила забудови й саме себе буде контролювати. В Україні, по суті, створюються передумови для виникнення нової монополії, а разом з цим – і потужного корупційного механізму.

Всеукраїнська екологічна ліга обурена прийняттям Закону, який порушує чинне природоохоронне законодавство, і буде готувати та вносити через депутатів зміни, що мають відновити обов'язковість екологічної експертизи під час проектування, будівництва та експлуатації об'єктів. Ми не

збираємося сидіти, склавши руки, і всіляко сприятимемо посиленню громадської експертизи.

Ми активніше будемо проводити громадські слухання щодо розв'язання місцевих екологічних проблем та спільні заходи осередків ВЕЛ з обласними екологічними інспекціями для контролю за діяльністю екологічно небезпечних підприємств.

Всеукраїнська екологічна ліга переконана, що здорові політичні сили та урядовці, які не втратили здатності конструктивно мислити, не допустять ігнорування права українських громадян, закріпленого чинним українським законодавством та міжнародними документами, на доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.